

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania R. L.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury i renty inwalidzkiej funkcjonariuszy służb mundurowych, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 czerwca 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z dnia 20 czerwca 2023 r., sygn. akt III AUa 1524/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 20 czerwca 2023 r., III AUa 1524/21 na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie (organu rentowego) od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 11 października 2021 r., VIII U 1785/21 zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 o tyle, że do ustalonej ponownie w zaskarżonej decyzji wysokości emerytury R. L. (odwołujący się) nie znajduje zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby

Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1626; dalej jako: ustawa zaopatrzeniowa), to jest jego świadczenie emerytalne nie podlega zmniejszeniu do kwoty przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS (pkt I) oraz oddalił apelację w pozostałej części (pkt II).

Zaskarżoną decyzją z 12 czerwca 2017 r., wydaną na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji nr [...] z dnia 17 marca 2017 r., organ rentowy ponownie ustalił odwołującemu się wysokość emerytury od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 2.069,02 zł brutto. Podstawę wymiaru świadczenia stanowiła kwota 5.677,36 zł. Przy uwzględnieniu wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił 0% okresów określonych w art. 13b ustawy w ilości 7 lat i 7 miesięcy; 2,6% okresów składkowych przed służbą w ilości 3 lat oraz służbę w Policji w ilości 17 lat 7 miesięcy 7 dni, okresy po zwolnieniu 4 lata 10 miesięcy 27 dni. Łączna wysokość emerytury stanowiła 62,40% podstawy wymiaru i z uwagi na fakt, iż okazała się wyższa od przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS została ograniczona do kwoty 2.069,02 zł brutto. Decyzją z tego samego dnia organ rentowy ponownie ustalił odwołującemu się wysokość policyjnej renty inwalidzkiej od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 750 zł brutto i zawiesił jej wypłatę z uwagi na posiadanie prawa do korzystniejszej emerytury. Podstawę wymiaru świadczenia stanowiła kwota 5.740,40 zł. Łączna wysokość renty stanowiła 0% podstawy wymiaru i z uwagi na fakt, iż okazała się niższa od kwoty odpowiedniego świadczenia w najniższej wysokości to została podwyższona do kwoty 750 zł brutto.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok ten w części, a mianowicie w zakresie jakim Sąd Apelacyjny nie zastosował art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej oraz w zakresie punktu II sentencji wyroku. Wnosząc o przyjęcie jej do rozpoznania, organ rentowy podniósł, że jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na wyszczególnione zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie nie zastosowanie przez Sąd Apelacyjny art. 15c ust. 3 oraz art. 22a ust. 1 i 3 ustawy zaopatrzeniowej, pomimo tego, że zakwalifikował służbę odwołującego się w spornym okresie jako

służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wskazał na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i 7 doszukiwania się ich znaczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2022 r., III USK 541/21 (LEX nr 3484135) i powołane tam orzecznictwo).

Wymienionej wyżej przesłanki nie spełnia wniesiona przez organ emerytalny skarga kasacyjna, ponieważ skarżący nie zdołał wykazać, by naruszenie wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisów prawa materialnego miało walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że Sąd drugiej instancji ani w sentencji ani w uzasadnieniu nie wypowiedział się co do wykładni art. 22a ust. 1 i 3 ustawy zaopatrzeniowej ani nie stosował tego przepisu, dlatego nie można uznać, że doszło do jego oczywistego naruszenia. Natomiast w odniesieniu do art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w sprawach takich jak niniejsza, wypracowano już stanowisko w przedmiocie wykładni i stosowania przepisów ustawy zaopatrzeniowej zarówno co do kwalifikacji służby jako służby w organach totalitarnego państwa, jak i co do zawartych w tej ustawie mechanizmów korygujących wysokość emerytur.

Sąd Najwyższy w wyroku z 16 marca 2023 r., II USKP 120/22 (LEX nr 3506736) przedstawił motywy przemawiające za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Sąd Najwyższy przyjął, że zawiera on mechanizm swoistej "gilotyny" obniżającej wysokość świadczeń tych funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce. Obniżenie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3), gdy wysokość "ponad" ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.: a) w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP; b) godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP; c) narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP; d) narusza art. 2 Konstytucji RP. Przemawia to za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Sąd Najwyższy uwzględnił, że przewidziane tym drugim mechanizmem limitowanie wysokości świadczenia pułapem "przeciętnej emerytury" w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm "stażowy" z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy nie będzie miał żadnego znaczenia. Zastosowanie art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, do funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy – tak jak odwołujący się – nabyli prawo do świadczeń z zaopatrzeniowego systemu

zabezpieczenia społecznego z tytułu służby na rzecz demokratycznego państwa prawnego od 1990 r. nie ma żadnego oparcia w założeniach aksjologicznych nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej i *ratio legis* samego art. 15c ust. 3 tej ustawy. Wynikająca z tego przepisu ingerencja ustawodawcy w ustalony już stosunek ubezpieczeniowy nie jest w konsekwencji usprawiedliwiona jakąkolwiek wartością zasługującą na uwzględnienie w procesie wykładni art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, która to wartość uzasadniałaby poprzestanie na jego wykładni językowej, bez uwzględnienia kontekstu systemowego (zasad nabywania prawa do emerytury mundurowej) oraz celu wprowadzenia art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej do systemu prawnego (pozbawienie przywilejów wynikających z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa).

Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23 (LEX nr 3568174) podkreślono, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy ma właściwości represywne. Karze finansowo za pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu a swój staż emerytalny wypracowali po "upadku" tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia - w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych. Dalej wywiedziono, że w demokratycznym państwie prawa nie mogą korzystać z ochrony rozwiązania normatywne w jawny sposób nierówno traktujące obywateli, które w nieprawidłowy (odwetowy) sposób sankcjonują na gruncie prawa zabezpieczenia społecznego "rozliczenia historyczne". W konkluzji Sąd Najwyższy uznał, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej odwołującego się. Stanowisko to jest konsekwentnie podtrzymywane w kolejnych orzeczeniach

Sądu Najwyższego (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2024 r., III USKP 72/23).

Ponieważ zaskarżony wyrok opiera się na wykładni przepisów ustawy zaopatrzeniowej zgodnej z powyższą linią orzecniczą, nie ma żadnych podstaw, by uznać skargę za oczywiście zasadną.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ał]